

Suuri viikko. Suuri maanantai.

Aamupalveluksen evankeliumi

(Matt. 21: 18 - 43)

"Siihen aikaan, kun Jeesus varhain aamulla oli palaamassa kaupunkiin, hänen tuli nälkä. Hän näki tien vierellä viikunapuun ja meni tutkimaan sitä, mutta ei löytänyt siitä muuta kuin lehtiä. Silloin hän sanoi puulle: "Ikinä et enää tee hedelmää." Siinä samassa viikunapuu kuivettui. Kun opetuslapset sen näkivät, he hämmästyivät ja sanoivat: "Kuinka tuo puu noin äkkiä kuivettui?" Jeesus vastasi: "Totisesti: jos teillä olisi uskoa ettekä epäilisi, te ette ainoastaan tekisi tätä viikunapuulle, vaan te voisitte sanoa tälle vuorellekin: "Nouse paikaltasi ja pauskaudu mereen", ja niin tapahtuisi. Mitä tahansa te uskossa rukoillen pyydätte, sen te saatte." Kun Jeesus oli mennyt temppeliin ja opetti siellä, sinne tuli ylipappeja ja kansan vanhimpia. He kysyivät: "Millä valtuuksilla sinä tällaista teet? Kuka sinut on tähän valtuuttanut?" Jeesus vastasi heille: "Minäkin teen teille kysymyksen. Jos te vastaatte siihen, minä puolestani sanon, millä valtuuksilla minä kaikkea tätä teen. Mistä Johanneksen kaste oli peräisin? Taivaasta vai ihmisistä?" He neuvottelivat keskenään: "Jos sanomme: "Taivaasta", hän sanoo meille: "Miksi ette sitten uskoneet häntä?" Jos taas sanomme: "Ihmisistä", saamme pelätä kansaa, sillä kaikki pitävät Johannesta profeettana." Niin he vastasivat Jeesukselle: "Emme tiedä." Silloin Jeesus sanoi: "En minäkään sitten sano teille, millä valtuuksilla minä kaikkea tätä teen." "Mitä te tästä sanotte? Eräällä miehellä oli kaksi poikaa. Hän meni toisen luo ja sanoi: "Poikani, mene tänään viinitarhaan työhön." "En minä halua", poika vastasi. Sitten hän kuitenkin tuli toisiin ajatuksiin ja meni. "Isä meni toisen pojan luo ja sanoi tälle saman. Poika vastasi: "Menen kyllä, isä", mutta ei mennytkään. Kumpi näistä kahdesta teki, mitä hänen isänsä tahtoi?" "Edellinen", he vastasivat. Jeesus sanoi: "Totisesti: portot ja publikaanit menevät Jumalan valtakuntaan ennemmin kuin te. Johannes avasi teille vanhurskauden tien, mutta te ette uskoneet häntä. Portot ja publikaanit uskoivat, ja vaikka te sen näitte, te ette jälkeensä tulleet katumukseen ettekä uskoneet häntä." Kuulkaa toinen vertaus. Oli isäntä, joka istutti viinitarhan, ympäröi sen aidalla, louhi kallioon viinikuurnan ja rakensi vartiotornin. Sitten hän vuokrasi tarhan viininviljelijöille ja muutti itse pois maasta. "Kun korjuuaika oli käsillä, hän lähetti palvelijoitaan perimään viinitarhan viljelijöiltä hänelle kuuluvan sadon. Mutta nämä ottivat palvelijat kiinni. Jonkun he pieksivät, jonkun iskivät kuoliaaksi, jonkun kivittivät. Isäntä lähetti uusia palvelijoita, enemmän kuin ensimmäisellä kerralla, mutta heidän kävi samalla tavoin. Lopulta hän lähetti vuokraajien luo poikansa ajatellen: "Minun omaan poikaani he eivät sentään uskalla koskea." Mutta kun nämä näkivät pojan, he sanoivat toisilleen: "Hän on perillinen. Tapetaan hänet, niin perintö on meidän." He ottivat hänet kiinni, raahasivat ulos

viinitarhasta ja tappoivat hänet. ”Kun viinitarhan omistaja tulee, mitä hän tekee noille viljelijöille?” He vastasivat: ”Hän antaa noille pahoille pahan lopun ja vuokraa tarhan toisille viljelijöille, jotka toimittavat hänelle kuuluvan sadon määräaikaan.” Jeesus sanoi heille: ”Ettekö ole koskaan kirjoituksista lukeeneet: - Kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on nyt kulmakivi. Herralta se on tullut, ja se on ihmeellinen meidän silmissämme. Tämän takia minä sanon teille, että Jumalan valtakunta otetaan teiltä pois ja annetaan kansalle, joka tekee sen hedelmiä.”

Puu on elämän symboli. Viikuna on Välimeren itäpuolella olevan alueen makein hedelmä ja raamatussa autuuden vertauskuva. Se kertoo myös vauraudesta ja rauhasta. Kuivunut puu kertoo tyhjästä lupauksesta tai epäonnistumisesta. Tässä yhteydessä se voisi olla vertauskuva saddukeusten ja fariseusten epäonnistuneesta yrityksestä uudistaa kansan hengellistä elämää. Synagogan jumalanpalvelus tuotti vain ”lehtiä”, joka voi tarkoittaa Mooseksen lakia, mutta tuo jumalanpalvelus ei tuottanut lainkaan hengen hedelmiä. Siinä voi olla myös kritiikkiä siitä, että vaikka Jeesus oli toiminut (kolme vuotta) opettajana ja parantajana, Hänen opetuksiaan erityisesti juutalaisten johtajat vähättelivät.

Jeesuksen ihmeissä ei tapahdu rangaistusta kuin kaksi kertaa. Kummallakaan kerralla rankaisun kohteena ei ole ihminen. Viikunapuun kuivuminen on rankaisu, samoin pahojen henkien karkottaminen sikolaumaan, joka sitten syöksyi jyrkännettä alas veteen. Jeesuksella on siis myös rankaisemisen voima. Ihminen, joka etsii elämäänsä vain (viikunapuun) makeutta, mutta ei saa tuotettua hengen hedelmää, vaan ainoastaan lehtiä, kohtaa Kristuksen kirouksen.

Viikunapuu sietää kuivuutta ja siinä on paljon ydinnestettä. Tämän takia puun äkillinen kuivuminen hämmästytti opetuslapsia.

Matteuksella usein usko ja epäily liittyvät toisiinsa. Usko johtaa rukoukseen ja rukous on uskon ilmaisua. Usko ei kuitenkaan merkitse hullua uskoa vaan oikeata uskoa. Rukous ei merkitse hyödytöntä rukousta, vaan sellaista, josta ihminen hengellisesti hyötyy. Isä meidän -rukouksessa sanotaan: ”äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta”: tätä on todellinen, hyödyllinen rukous, sen päämääränä on päästä Jumalan yhteyteen. ”Ettekä epäilisi” tarkoittaa kirjaimellisesti ”ettette olisi jakautuneet”. Jos me olemme Jumalan yhteydessä, niin silloin me emme pyydä mitään sellaista, joka veisi meidät pois Jumalan yhteydestä, vaan pyydämme sellaista, joka pitää meidät edelleen Jumalassa. Todellinen usko voi saada aikaan asioita, joita voi pitää ihmeenä.

”Ylipappeja ja kansan vanhimpia” viittaa erikseen kansan uskonnollisiin ja maallisiin johtajiin. Nämä kysyivät: ”Millä valtuuksilla sinä tällaista teet?” Kreikaksi tällä kysymyksellä kysytään joko voimaa tai auktoriteettia. Jeesus ei ollut pappi eikä Hän kuulunut Leevin heimoon, mistä tulivat israelilaisten papit. Tavallisesti valtuudet ilmaistiin vetoamalla Jumalaan ja asiaa tukevilla ihmeillä tai vetoamalla esi-isien traditioon.

”Tällaista teet” voi viitata yleensä Jeesuksen toimintaan tai Hänen julkiseen Jerusalemiin ratsastamiseen. Tässä yhteydessä se todennäköisesti viittaa Jeesuksen aikaisemmin tekemään temppelin puhdistamiseen (Matt. 21: 12 – 14). Temppelin johtoa asia suututti, sillä temppeli sai huomattavan tulon kauppiailta. He tiesivät, että Jeesus ei ollut papillista sukua, Hän ei voisi perustella toimintaansa pappeudella. Kuninkailla ei myöskään ollut valtaa temppelissä. Tarkoitus oli saada Jeesus vastaamaan, että Hän toimii omalla auktoriteetillaan. Tällöin Häntä voitaisiin syyttää kapinalliseksi. Jos Jeesus vastaisi, että jumallisella auktoriteetillä, niin kansalle voitaisiin sanoa, että Jeesus on Jumalan palvelija, mutta ei Messias.

Jeesus väistää kysymyksen tekemällä vastakysymyksen. Tällainen kuului juutalaisten rabbiinien tapoihin. Tarkasti ottaen se ei ole vastakysymys, vaan Hän vetoaa profeetalliseen traditioon, jonka viimeisenä esimerkkinä tuona aikana oli Johannes Kastaja. Tämä traditio oli todellinen Israelissa (ja Kirkossa), mutta on hallintoelimille vaikea käsitellä, sillä se on lain ulkopuolella. Profeettoja koskevia rajoituksia oli itsessään laissa (5. Moos. 13: 1 – 5), missä todetaan, että väärän profeetan tunnistaa esimerkiksi siitä, että hän neuvoo palvelemaan vieraita jumalia. Jeremiaan kirjan esimerkit kuitenkin kertovat, kuinka vaikea näitä rajoituksia oli toteuttaa (Jer. 29: 21 – 23, 31).

Vastaamalla Jeesukselle ”Emme tiedä” nämä hallintomiehet tunnustivat kyvyttömyytensä uskonnollisten asioiden hoitamisessa. Tämä ei kuitenkaan estänyt heitä osallistumasta Jeesuksen kuoleman suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Voimme ottaa tästä esimerkin itsellemme. Pahassa tarkoituksessa tehtyyn kysymykseen esimerkiksi pyhistä asioista ei tarvitse vastata. Jeesuksen olemukseen ei kuulunut ylistää itseään. Jos Hän olisi ilmaissut itsensä Messiaana, silloin Hän olisi ylistänyt itseään. Mikään ei saanut estää edessä olevaa tehtävän suoritusta.

”Eräällä miehellä oli kaksi poikaa.” Keitä nämä pojat edustavat. Tästä on erilaisia näkemyksiä. He voivat kertoa kahdesta erilaisesta juutalaisesta ryhmästä. Toinen ryhmä ovat juutalaisten epäuskoiset johtajat, ja toinen ryhmä ovat uskolliset hyljeksityt, ensimmäinen muodostaa väärän ja toinen

oikean Israelin. Uskoon tulleet pakanat voidaan laskea kuuluvaksi oikeaan Israeliin. Kirkon opettajat joskus esittävät, että tässä esitetään vastakkain juutalaiset, joille kutsu ensin annettiin, ja jotka eivät sitä vastaanottaneet, ja pakanat, jotka myöhemmin vastaanottivat kutsun.

Jälkimmäinen poika vastasi: ”Menen kyllä, isä”, mutta hän ei mennytkään. Jeesus oli aiemmin opettanut: ”Ei jokainen, joka sanoo minulle: ”Herra, Herra”, pääse taivasten valtakuntaan. Sinne pääsee se, joka tekee taivaallisen Isäni tahdon.” Matt. (7: 21) Matteuksen evankeliumissa korostuu kuuliainen usko. Se ratkaisee kaiken. Matteus korostaa sitä, että syntiset, nyt ”portot ja publikaanit”, menevät ensin taivasten valtakuntaan.

”Vanhurskauden tie” on yleinen sanonta viisaukirjallisuudessa (Snl. 8: 20, 12: 28, Ps. 23: 3). Se vaikutti myös Qumranin yhteisössä, jossa puhutaan kahdesta tiestä. Paitsi essealaisia, oppi kahdesta tiestä vaikutti juutalaisuuteen yleensä sekä myös varhaiseen kristillisyyteen.

”Vaikka te sen näitte, te ette jälkeinpäinkään tulleet katumukseen ettekä uskoneet häntä.” Ensimmäinen poika kieltäytyi isän antamasta tehtävästä. Hän tajusi tehneensä väärin ja meni viinitarhaan työhön, hän siis katui, teki mielenmuutoksen ja palasi takaisin ollen isälle kuuliainen. Jälkimmäinen ilmoitti (julkisesti?) toimivansa isän tahdon mukaisesti, mutta ei mennyt viinitarhaan tekemään työtä. Hän jää katumattomuuden tilaan. Luukkaan evankeliumissa (Luuk. 15: 11 – 32) on kertomus tuhlaajapojusta, joka kertoo samasta katumuksesta, mitä me tässä kertomuksessa näemme.

Viimeiset sanat on osoitettu juutalaisten johtajille. He näkivät Johannes Kastajan toiminnan. Mutta he olivat olevinaan vanhurskaita täyttäessään lain määräykset, eivätkä ymmärrä tai osaa katua. He toimivat kuin jälkimmäinen poika sanoen: kyllä Isä, mutta teot heiltä puuttuvat.

Seuraavaksi on vertaus viinitarhasta. ”Isäntä” on Matteuksen suosima sana, joka viittaa poissalolevaan maanomistajaan. Jeesuksen esittämä vertaus lainaa ajatuksia profeetta Jesajan kirjasta (Jes. 5: 1 – 7). Toinen kohta Vanhasta testamentista, joka kertoo samasta aiheesta, on Psalmien kirja (Ps. 80: 9 – 16). Näiden tekstien takia aihe viinitarhasta oli tuttu israelilaisille. Israel (tai Jerusalem) oli Jumalan viinitarha. Viinitarhan isäntä on Jumala. Varhaisessa kirkossa annettiin muillekin asioille muu merkitys, kuin mikä niillä viinitarhassa on. Viinitarhaa ympäröivää aitaa ajateltiin joko lailla, joka erotti Israelin kansan pakanoista tai enkeleinä, jotka vartioivat Israelia. Viinikuurna käsitettiin alttarina ja vartiotorni temppelinä. Vuokraajat ovat kansan johtajia, fariseuksia ja kirjanoppineita.

”Kun korjuuaika oli käsillä” viittaa tulevaan Jumalan valtakunnan toteutumiseen. Tämän Matteus tekee selväksi heti tekstimme jälkeen tulevassa jakeessa (Matt. 21: 43). Palvelijoiden pieksäminen ja tappaminen tarkoittaa Israelin profeettoja, joista monet kokivat tämän kohtalon. Matteuksella voi olla mielessään myös ensimmäiset kristilliset marttyyrit, jotka olivat kuolleet vainojen seurauksena ennen kuin Matteus kirjoitti evankeliuminsa. Maininta kivittämisestä voisi viitata apostoli Jaakobiin, Herran veljeen.

Oman pojan lähettäminen tarkoittaa Jeesusta. Vertauksen viinitarhan viljelijät tekevät uhkarohkean ratkaisun: he tappavat pojan isännän ollessa vielä elossa. ”Raahasivat ulos viinitarhasta” kertoo Jeesuksen kuolevan sen ajan Jerusalemin kaupungin ulkopuolella (Joh. 19: 17).

Vastauksen siihen, mitä tapahtuu näille väärille viinitarhan vuokraajille, antavat ylipapit ja kirjanoppineet: väärintekijät saavat pahan lopun ja viinitarha annetaan oikein toimiville vuokraajille. Todellisuudessa ylipapit ja kirjanoppineet tuomitsivat tässä itse itsensä. Varhaisessa kirkossa ymmärrettiin, että tuomio toteutui silloin, kun roomalaiset sotajoukot tuhosivat Jerusalemin vuonna 70. Israelin sijalle tulee uusi Israel, Kirkko, jonka jäseniä ovat myös pakanat. Sitä johtavat apostolit ja opettajat (1. vuosisadan tilanne).

Varhaisen kirkon opetuksessa on viinitarhana pidetty myös pyhiä kirjoituksia. Silloinkin viinitarhan vuokraajat ovat olleet Israelin uskonnollisia opettajia, jotka ovat opettaneet kirjoituksia väärällä tavalla. Nyt nämä kirjoitukset on annettu Kirkolle. Teksti ei ole juutalaisuutta vastaan, vaan sen vääriä johtajia vastaan.

Viimeisenä Jeesus lainaa Psalmien kirjaa (Ps. 118: 22 - 23). Hylätty kivi tarkoittaa Jeesusta, jota juutalaiset eivät hyväksyneet Messiaaksi vaan tappoivat Hänet. Kulmakivi oli joko rakennuksen nurkassa oleva kivi, joka kanto rakennusta tai holvin keskimäinen kivi, joka yhdisti rakennuksen osat toisiinsa. Jeesus yhdistää niin juutalaiset kuin pakanat toisiinsa. Kristuksessa (kirkossa) me kaikki yhdistymme toisiimme yhdeksi rakennukseksi. Tämä toteutuu Kirkon opetuksen, rakkauden ja yhteisen jumalanpalveluksen (ehtoollisen) kautta.

Viimeiseksi Kristus toteaa pelastushistorian toteutuvan: Jumalan valtakunta otetaan pois väärin toimivilta juutalaisilta uskonnollisilta johtajilta. Kansa, jolle se annetaan, tarkoittaa niitä ihmisiä, jotka uskovat Kristukseen ja elävät oikein.

Liturgian evankeliumi

(Matt. 24: 3 - 35)

"Siihen aikaan kun Jeesus istui Öljymäellä eikä siellä ollut muita, opetuslapset tulivat hänen luokseen ja kyselivät: "Sano meille, milloin se kaikki tapahtuu. Mikä on merkinä sinun tulostasi ja tämän maailman lopusta?" Jeesus vastasi: "Varokaa, ettei kukaan johda teitä harhaan. Monet tulevat esiintymään minun nimelläni. He sanovat: "Minä olen Messias", ja eksyttävät monia. Te kuulette taistelun ääniä ja sanomia sodista, mutta älkää antako sen pelästyttää itseänne. Niin täytyy käydä, mutta vielä ei loppu ole käsillä. Kansa nousee kansaa vastaan ja valtakunta valtakuntaa vastaan, ja joka puolella on nälänhätää ja maanjäristyksiä. Mutta kaikki tämä on vasta synnytystuskien alkua. Silloin teidät pannaan ahtaalle, monia teistä surmataan ja kaikki kansat vihaavat teitä minun nimeni tähden. Monet silloin luopuvat, he kavaltavat toisensa ja vihaavat toinen toistaan. Monta väärää profeettaa ilmaantuu, ja he johtavat useita harhaan. Ja kun laittomuus lisääntyy, monien rakkaus kylmenee. Mutta joka kestää loppuun asti, pelastuu. Tämä valtakunnan evankeliumi julistetaan kaikkialle maailmaan, kaikille kansoille todistukseksi, ja sitten tulee loppu. "Kun siis näette pyhään paikkaan pystytettynä turmion iljetyksen, josta profeetta Daniel on puhunut - huomatkoon lukija tämän! - silloin on kaikkien Juudeassa asuvien paettava vuorille. Sen, joka on katolla, ei pidä mennä hakemaan mitään tavaroita talostaan, eikä sen, joka on pellolla, pidä palata noutamaan viittaansa. Voi niitä, jotka noina päivinä ovat raskaana tai imettävät! Rukoilkaa, ettette joutuisi pakomatkalle talvisaikaan tai sapattina. Ahdinko on oleva niin suuri, ettei sellaista ole ollut maailman alusta tähän päivään asti eikä tule koskaan olemaan. Jos sitä aikaa ei lyhennettäisi, yksikään ihminen ei säästyisi. Mutta valittujen tähden se aika lyhennetään. "Jos joku silloin sanoo teille: "Täällä on Messias" tai "Messias on tuolla", älkää uskoko. Sillä vääriä messiaita ja vääriä profeettoja ilmaantuu, ja he tekevät suuria tunnustekoja ja ihmeitä, niin että he johtavat, jos mahdollista, valitutkin harhaan. Tämän minä olen teille nyt ennalta ilmoittanut. "Jos siis teille sanotaan: "Hän on tuolla autiomaassa", älkää lähtekö sinne, tai jos sanotaan: "Hän on sisällä talossa", älkää uskoko sitä. Sillä niin kuin salama leimahtaa idässä ja valaisee taivaan länteen asti, niin on oleva Ihmisen Pojan tulo. Missä on raato, sinne kokoontuvat korppikotkat. "Mutta kohta noiden päivien ahdistuksen jälkeen aurinko pimenee eikä kuu anna valoaan. Tähdet putoavat taivaalta ja taivaiden voimat järkkyvät. Silloin taivaalle ilmestyy Ihmisen Pojan merkki. Kaikki maan sukukunnat puhkeavat valituksiin, kun näkevät Ihmisen Pojan tulevan taivaan pilvien päällä suuressa voimassaan ja kirkkaudessaan. Suuren torven soidessa hän lähettää enkelinsä neljälle ilmansuunnalle kokoamaan kaikkialta, maan kaikista ääristä ne, jotka hän on valinnut. "Ottakaa oppia vertauskuvasta, jonka viikunapuu tarjoaa: kun sen oksa virkoaa ja alkaa tulla lehteen, te tiedätte, että kesä on lähellä. Samalla tavoin te kaiken tämän nähdessänne tiedätte, että se aika on lähellä, aivan ovella. "Totisesti: tämä

sukupolvi ei katoa ennen kun kaikki tämä tapahtuu. Taivas ja maa katoavat, mutta minun sanani eivät katoa.”

Ajanlaskumme alkuaikoina odotettiin voimakkaasti jotain suurta muutosta maailmaan. Tästä kirjoittivat juutalaiset ja kristityt sekä stoalaiset filosofit. Kirjoitukset kertovat aikojen loppumisesta eri tavoin. Yhtäläistä, aikaan perustuvaa järjestystä tapahtumille ei voida muodostaa. Teksti kehottaa tarkkaavaisuuteen ja oikeaan käyttäytymiseen.

Jeesus on opetuslapsineen Öljymäellä ilman kansan paljoutta. Täältä aukeaa näkymä temppeliin ja koko Jerusalemiin. Opetuslapset kysyvät: ”Mikä on merkinä sinun tulostasi ja tämän maailman lopusta?” Tässä on kaksi eri kysymystä. Jeesus oli juuri ennen kysymystä todennut, että ”kaikki tämä revitään maahan” (Matt. 24: 2). Tämän maailman loppu viittaa Jerusalemin tuhoon.

Sana tuleminen on kreikaksi parusia, mitä on käytetty hellenistisen kuninkaan juhlallisesta tulemisesta jonnekin. Matteus on ainoa evankelista, joka käyttää tätä sanaa, vaikka se on yleinen lähetykskirjeissä. Tässä yhteydessä se tarkoittaa Ihmisen Pojan saapumista. Opetuslasten kysymys sisältää ajatuksen, että se on tämän maailman loppu.

Jeesus varoittaa opetuslapsiaan siitä, että tulee henkilöitä, jotka väittävänsä olevansa Messias. Nämä eivät ole oikeita Messiaita. Tämä on tämän tekstin korostus. Nämä väärät messiaat opettavat ja toimivat väärin.

Sitten Jeesus puhuu tulevista sodista. Matteus kirjoittaa: ”Vielä ei loppu ole käsillä.” Lopusta oli kirjoitettu jo Danielin kirjassa (Dan. 2: 28). Varhaisen Kirkon käsitys oli, että näillä sodilla tarkoitettiin Rooman valtakunnan sotia. Ne eivät siis viittaa maailman loppuun. Yksi tuon ajan sodista, joka kosketi Jerusalemiä, käytiin vuosina 66 – 70. Vanhassa testamentissa on mainintoja, kuinka ”kansa nousee kansaa vastaan” (Jes. 19: 2, 2. Aikak. 15: 6). ”Synnytystuskien alkua” on oikea tulkinta tässä kohdassa. Varsinaisesti sana tarkoittaa tuskaa tai kipua, mutta juutalaisessa lopun aikaa koskevissa kirjoituksissa puhutaan Messiaan synnytystuskista. Kirkko ymmärtää myös asian niin, että sodat ovat osoitus siitä, että vielä ei ole tämän ajan loppu. Tuho tulee äkkiarvaamatta (vrt. 1. Tess. 5: 1 – 3).

”Kaikki kansat vihaavat teitä” paljastaa muiden ihmisten asenteen uskovia kohtaan. Parempi käännös sanalle ”kansat” olisi sana ”ihmiset”. Lähetykskäskeyssä Jeesus kääsee: ”tehkaa kaikki kansat minun opetuslapsikseni” (Matt. 28: 19). ”Monet silloin luopuvat” ilmaisee, miten uskovien

yhteisö painostuksen alla käyttäytyy. Kaikki eivät säilytä uskoaan ja ihmiset voivat toimia toisiaan vastaan. ”Monta väärää profeettaa ilmaantuu” kertoo Matteuksen huolen oikean opetuksen säilymisestä. Hän oli kirjoittanut siitä jo aiemmin (Matt. 7: 15 – 23). Apostoli Matteuksen arvio on, että yhteisön hengellinen tilanne johtaa rakkauden kuolemiseen. Mutta pelastus on edelleen mahdollista: ”Mutta joka kestää loppuun asti, pelastuu.”

”Tämän valtakunnan evankeliumi julistetaan kaikkialle maailmaan, kaikille kansoille todistukseksi, sitten tulee loppu.” Lopulla viitataan Jeesuksen toiseen tulemiseen ja Jumalan valtakunnan ajan alkamiseen. Me emme tiedä, milloin se tapahtuu. Kristuksen ylösnousemisen jälkeen seurakunnissa oli vahva usko, että se tapahtuu nopeasti. Matteuksen teksti lainaa Markuksen tekstiä tässä kohdassa. Sekä Markus että Matteus selvästi näkevät, että Jeesuksen toinen tuleminen ei tapahdukaan niin nopeasti kuin oli uskottu. He kirjoittavat, että se tapahtuu sitten, kun evankeliumi on julistettu kaikille kaikkialla. Mikään vaino kristittyjä kohtaan ei ole kyennyt lopettamaan evankeliumin leviämistä. Pyhä Johannes Krysostomos ihmetteli sitä, että Rooman valtakunta pystyi aseellisesti tuhoamaan juutalaisten poliittiset kapinat, mutta ei kahtatoista miestä, joilla oli aseenaan vain Jeesuksen Kristuksen evankeliumi.

Varhaisella kirkolla on erilainen näkemys sanoista ”sitten tulee loppu”. Se ymmärrettiin Jerusalemin loppuna. Tällöin viitataan Paavalin Kolossalaiskirjeeseen, jossa sanotaan: ”Tämä evankeliumi on julistettu kaikille luoduille taivaan alla” (Kol. 1: 23). Myös se, että seuraavassa jakeessa puhutaan Jerusalemin temppelistä, nähdään todistuksena nimenomaan Jerusalemin tuhosta. Tapahtumat, joita kuvataan, ovat siis kuvausta ensimmäisen vuosisadan tapahtumista Palestiinassa. Opetuslapset olivat tehneet kaksi kysymystä. Ensimmäinen koski Jerusalemin temppelin ja kaupungin kohtaloa, toinen Kristuksen toista tulemistä ja tämän maailman loppua. Alkuosa tekstistämme siis koskisi Jerusalemiä ja jakeesta 23 eteenpäin käsittelee Kristuksen toista tulemistä.

”Kun siis näette pyhään paikkaan pystytettynä turmion iljetyksen” on näky pyhäkön häpäisystä, joka on kuvattu ensimmäisessä Makkabilaiskirjeessä (1. Makkab. 1: 54, 59, 6: 7). Sanasto ja tekstin muoto on profeetta Danielilta (Dan. 9: 27, 11: 31, 12: 11). Matteus ohjeistaa lukijaa katsomaan profeetta Danielin tekstiä, ei Jeesuksen sanoja.

Syyrian seleukidisukuinen hallitsija Antiokhos IV Epifanes vainosi juutalaisia ja toimitti epäjumalanpalveluksia Jerusalemin temppelissä vuonna 168 e.Kr. ”Pystytettynä” viittaa patsaaseen. Se voi tarkoittaa keisari Galigulan suunnitelmaa pystyttää häntä itseään kuvaava patsas Jerusalemin temppeliin vuonna 40. Kyse on pakanallisesta Rooman valtakunnan keisari-instituutiosta. On myös

esitetty, että roomalainen kenraali Titus, joka valloitti Jerusalemin temppelin vuonna 70 j.Kr, olisi pystyttänyt temppeliin itseään esittävän patsaan. Todennäköisesti tämä ei pidä paikkaansa, vaan kyseessä on hieman myöhemmin pystytetty riemukaari Rooman kaupunkiin, jossa kerrotaan Tituksen Jerusalemin valloituksesta. ”Kun siis näette” on tulkittu tässä yhteydessä niin, että on silminnäkijöitä, jotka ovat nähneet tämän patsaan (riemukaaren).

Evankeliumien kirjoittajat nähtävästi halusivat olla loukkaamatta Rooman hallintoa ja sen takia eivät kirjoittaneet suoraan. ”Huomatkoon lukija tämän!” on evankelistan tapa kiinnittää asiaan huomiota, makkabilaiskirjeen ja Vanhan testamentin tuntija ymmärsi yhteyden ja tekstin merkityksen, muut eivät.

”Paetkaa vuorille” on käytännöllinen neuvo. Juudea koostuu pienistä vuorista. Laaksoissa asuvia neuvotaan hädän tullen pakenemaan vuorille, pieniin kaupunkeihin, autiomaan luoliin ja Moabin kukkuloille. ”Palata noutamaan viittaansa” voidaan kääntää suomeksi ”kääntyä takaisin”. Se on vihjaus Lootin vaimon väärästä toiminnasta Sodomian kaupungin tuhoutuessa. Hän kääntyi katsomaan taakseen ja muuttui suolapatsaaksi (1. Moos. 19: 26).

”Voi noita, jotka noina päivinä ovat raskaana tai imettävät.” Heidän mahdollisuutensa paeta on huonompi kuin niiden, joilla ei ole pieniä lapsia. Tämä huoli koskee kaikkia erilaisten vainojen tai mullistusten, sotien aikana eläviä äitejä. Historioitsija Josephus kirjoitti, että joku äiti nälän takia jopa söi lapsensa juutalaissotien aikana (vrt. myös 5. Moos. 28: 53 – 57). ”Sapattina” on myös mielenkiintoinen yksityiskohta, se antaa ymmärtää, että Matteuksen perustamissa seurakunnissa vietettiin myös viikottain sapattia. ”Pakomatkalta talvisaikaan tai sapattina” oli erityisen pelottavaa, sillä silloin ei ollut ruokaa tarjolla niin paljon kuin muina aikoina.

Kirkon opettajat ovat tulkinneet tekstiä myös vertauskuvallisesti. Silloin sapatti tarkoittaa joutilaisuutta hyveissä ja talvi joutilaisuutta hyväntekeväisyydessä. Jos ihminen kohtaa kuoleman tällaisessa hengellisessä tilassa, häntä odottaa tuomio viimeisenä päivänä.

”Ahdinko” viittaa profeetta Danielin kirjaan (Dan. 12: 1), jossa kuvataan ahdinon aikaa. Matteus on lisännyt Danielin kuvaukseen sanan ”suuri”. Jerusalemin piiritys johti juutalaisten massamurhaan. Danielin kirjan mukaan ”sinun kansasi pelastuu, pelastuu jokainen, jonka nimi on kirjoitettu kirjaan.” Kaupungin kristityt pyrkivät pakenemaan kaupungista ennen sen lopullista tuhoa.

”Jos sitä aikaa ei lyhennettäisi” on jälleen passiivissa. Tämän ajan lyhentää Jumala. ”Valittuja” ovat ne, joita Jumala rakastaa, erityisesti ne, jotka joutuvat kärsimään. Jumala hallitsee tilanteen eikä kenenkään pidä joutua epätoivoon.

Nyt varhaisen kirkon perinteen mukaan siirrytään käsittelemään Kristuksen toista tulemistä. ”Jos joku silloin” viittaa jo Jerusalemin tuhon (v. 70) jälkeiseen aikaan määrittelemättä sitä tarkasti. Kyseessä on Antikristuksen aika. Matteus erityisesti varoittaa vääristä profeetoista ja messiaista. Tähän on syynsä, sillä Messiaana esiintyviä tavallisia kuolevaisia oli Matteuksen aikana, tästä samasta asiasta todistaa myös historioitsija Josephus.

”Tämän minä olen teille nyt ennalta ilmoittanut.” Nyt evankeliumin lukijoilla (kuulijoilla) on mahdollisuus varautua tulevaan. Matteus kahteen kertaan varoittaa siitä, että ihmisille ilmoitetaan, että Messias on täällä tai tuolla. Tällaisia ilmoituksia ei kannata kuunnella. ”Ihmisen Pojan tulo” on asia, jonka kaikki tiedostavat: se on ”kuin salama leimahtaa idässä ja valaisee taivaan länteen asti”. Kirkko huomioi maininnan ”idässä” rakentamalla kirkkorakennukset siten, että alttari on kirkon itäpäädyssä. Näin kristityt rukoilevat aina siihen suuntaan, mistä Kristus on tuleva maailmaan toisen kerran.

”Missä on raato, sinne kokoontuvat korppikotkat.” on sananlaskunomainen keino ohjata julkiseen tapahtumaan (kts. Job. 39: 27 – 30). Erämaan taivaalla liitelevä korppikotka näkee raaton jo kaukaa. Paikalle tulevat kaikki, jotka raaton näkevät. Ihmisen Pojan tulemisen näkevät kaikki. Kirkon mukaan ”raato” (ruumis) tarkoittaa Kristusta ja korppikotkat enkeleitä.

Opetuslapset olivat kyseneet: ”Mikä on merkinä sinun tulostasi ja tämän maailman lopusta?”. ”Aurinko pimenee” on profeetta Jesajan näystä (Jes. 13: 10). Samantapaisia tekstejä löytyy Vanhasta testamentista muitakin (Hes. 32: 7 – 8, Joel 2: 10). ”Ihmisen Pojan merkki” on itse Ihmisen Poika! ”Kaikki maan sukukunnat puhkeavat valituksiin, kun näkevät Ihmisen Pojan tulevan suuressa voimassaan ja kirkkaudessaan” on viittaus Jumalan valtakuntaan. Tässä tekstissä yhdistyvät profeettojen Danielin ja Sakariaan tekstit (Dan. 7: 13 – 14, Sak. 12: 10). Enkelit toimivat Ihmisen Pojan edustajina ja kokoavat ihmiset (Jes. 27: 13, 5. Moos. 30: 4).

Varhainen kirkko näkee tekstin: ”Noiden päivien ahdingon jälkeen” ilmaisevan, että Antikristus tuhotaan. Sen jälkeen ”aurinko pimenee” merkitsee Kristuksen kirkkauden peittävän auringon valon alleen. Tässä ei siis puhuta auringon tuhoutumisesta. Tullessaan ensimmäisen kerran maailmaan Hän tuli ihmisenä ja siten myös kuolevaisena. Kristuksen tullessa toisen kerran Hän tulee voimassa

ja suuressa kirkkaudessa (vrt. Est. 6: 6 – 9). Se merkitsee myös tähtien ja kuun antaman valon joutumista Kristuksen tuoman kirkkauden alaisuuteen. Tätä tarkoittaa, kun ”taivaiden voimat järkkyvät”. ”Ihmisen Pojan merkki” on mahdollisesti risti.

Tarkemman kuvauksen Kristuksen toisesta tulemisesta antaa ensimmäinen Tessalonikalaiskirje (1. Tess. 4: 13 – 18). Valitut ihmiset (uskovat) kokoontuvat enkelien keräämänä torven soidessa kaikkialta vastaanottamaan tulossa olevaa Kristusta.

Mistä tietää tämän ajan tulevan? Vastaukseksi esitetään, miten viikunapuu kehittyy. Vastaavasti kun Antikristus tuhotaan ja Ihmisen Pojan merkki ilmestyy, silloin on Kristuksen toisen tulemisen aika. ”Tämä sukupolvi” tarkoittaa kaikkina aikoina eläneitä Kristuksen omia, ei vain ensimmäisen vuosisadan kristittyjä.

Kaikki muu voi muuttua, mutta Kristuksen opetus on ikuista.